

Peculiarities of "gender" concept in speech behavior formation in linguistics

Ismoiljon NISHONOV¹

University of Economics and Pedagogy

ARTICLE INFO

Article history:

Received November 2024

Received in revised form

10 December 2024

Accepted 25 December 2024

Available online

25 January 2025

Keywords:

linguistics,
speech,
behavior,
gender studies,
character,
society,
social psychology.

ABSTRACT

In this article, the importance of gender studies, "gender" concept in linguistics, socio-cultural aspects of gender and their impact on language and communication, differences in behavioral, emotional, meaningful and communicative aspects are considered. The theoretical foundations of the analysis of specific manifestations of gender-related temperament and character traits are also examined.

2181-3701/© 2024 in Science LLC.

DOI: <https://doi.org/10.47689/2181-3701-vol3-iss1/S-pp108-115>

This is an open-access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

Tilshunoslikda nutq xulq-atvorni shakllantirish bo'yicha "gender" tushunchasidagi o'ziga xos xususiyatlar

ANNOTATSIYA

Kalit so'zlar:

tilshunoslik,
nutq,
xulq-atvor,
gender tadqiqotlar,
xarakter,
jamiyat ijtimoiy-psixologiya.

Ushbu maqolada gender tadqiqotlarining muhimligi, tilshunoslikda "gender" tushunchasi jinsning ijtimoiy-madaniy jihatlari hamda ularning til hamda muloqotga ta'sirini xulq-atvor, hissiy, mazmunli va kommunikativ jihatlardagi farqlar, shuningdek, jins bilan bog'liq temperament va xarakter xususiyatlarining o'ziga xos ko'rinishlarini tahlil qilishning nazariy asoslari ko'rib chiqilgan.

¹ Independent Researcher, Head of the Department of Philology, University of Economics and Pedagogy.
E-mail: ismoiljonnishonov63@gmail.com

Особенности понятия «гендер» в формировании речевого поведения в языкознании

АННОТАЦИЯ

Ключевые слова:

языкознание,
речь,
поведение,
гендерные исследования,
характер,
общество,
социальная психология.

В данной статье рассматривается значение гендерных исследований, понятие «гендер» в лингвистике, социокультурные аспекты гендера и их влияние на язык и общение, различия в поведенческих, эмоциональных, смысловых и коммуникативных аспектах, также рассмотрены теоретические основы анализа конкретных проявлений гендерного темперамента и черт характера.

KIRISH

So'nggi o'n yilliklarda g'arbiy va mahalliy tilshunoslik tildan foydalanishning antropologik jihatlariga tobora ko'proq e'tibor qaratmoqda. Bu gender tadqiqotlarining muhimligini ko'rsatadi. Tilshunoslikdagi gender muammolari erkak va ayollar o'rtasidagi biologik farqlarga emas, balki madaniy, ijtimoiy va psixologik xususiyatlarga qaratilgan. Gender tadqiqotlari, birinchi navbatda, gender rollari bilan bog'liq dominant xususiyatlarni qiyosiy tahlil qilish orqali ayol va erkaklarning hayotning turli sohalaridagi rollaridagi farqlarni aniqlashga qaratilgan.

Gender tadqiqotlari, xususan, "erkaklik" va "feminizm" tushunchalari bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bu o'ziga xosliklarning ifodasi turli gumanitar fanlarning xususiyatlariga qarab o'zgaradi. Hozirgi vaqtda tilshunoslik turli omillar nutq turlarida muloqot qilishda til vositalarini tanlashga qanday ta'sir qilishini o'rganmoqda. Bu qiziqish gender nazariyasi doirasida matnlarni talqin qilishga olib keldi, chunki bu matnlar erkak va ayol nuqtayi nazarini aks ettiruvchi nutqning o'ziga xos shaklidir.

Tilshunoslik – bu inson bilimlari sohasi bo'lib, u doimo rivojlanib boradi, chunki til odamlar duch keladigan tarixiy voqealar va ijtimoiy o'zgarishlarni aks ettiradi. Lingvistik fanlarning rivojlanishini o'rganishda XX asr asosiy davr sifatida ajralib turadi. Ijtimoiy sharoit, siyosiy mafkuralar va iqtisodiy omillarning o'zgarishi falsafiy tushunchalarni qayta baholashga olib keldi. Yangi asr boshlanishi bilan mavjudlikning yangi g'oya va qarashlari paydo bo'ldi, bu odatiy farqlarni o'rganishga va ularni ilmiy adabiyotlarda hujjatlashtirishga qiziqishning oshishiga olib keldi.

Xulq-atvor, hissiy, mazmunli va kommunikativ jihatlardagi farqlar, shuningdek, jins bilan bog'liq temperament va xarakter xususiyatlarining o'ziga xos ko'rinishlari lingvistik hamda nutq xususiyatlari bilan bog'liq turli fanlarni o'rganish mavzusiga aylandi. Uzoq vaqt davomida jinsiy identifikatsiyaning ta'riflari murakkab deb hisoblangan. Biroq XX asr "gender" tushunchasining murakkabligini anglashda burilish nuqtasi bo'ldi. Bu inson mavjudligining o'zaro bog'liq biologik va ijtimoiy jihatlarini o'rganadigan tadqiqotlarga olib keldi. Ushbu hodisalarni aniqlashtirish uchun "jins" va "gender" tushunchalarini farqlash zarur bo'ldi. Ijtimoiy sharoit, siyosiy mafkura va iqtisodiy jihatlardagi o'zgarishlar falsafiy kategoriyalarni qayta ko'rib chiqishga, xususan, ilgari faqat biologiya prizmasi orqali ko'rib chiqilgan "jins" va "jinsiy aloqa" tushunchalarining semantik ma'nolarini farqlash zarurligiga olib keldi.

“Gender” tushunchasi fanda 1960-yillarning oxiri va 70-yillarning boshlarida paydo bo’lgan. Gender individual xususiyatlarni shakllantirishda hal qiluvchi rol o’ynaydi va inson psixologiyasining muhim jihati hisoblanadi. XX asrning ikkinchi yarmida demokratlashtirish harakatlari bilan bir qatorda jamiyatda sezilarli o’zgarishlar yuz berdi. 1968-yildagi talabalar inqilobi va feminizmning yuksalishi kabi voqealar o’zini namoyon qilish, siyosiy huquqlarni targ’ib qiluvchi yangi g’oyalarni keltirib chiqardi, bu esa gender tadqiqotlari sohasini sezilarli darajada rivojlantirdi, shuning uchun bu davr ko’pincha Yangi ayollar harakati deb ataladi. [1]

1960-yillarning oxirida tilshunoslik sohasida, xususan, AQSh va Germaniyada “tilning feministik tanqidi” deb nomlanuvchi harakat rivojlana boshladi. Ushbu harakat erkaklarni butunlay shaxslardan ustun qo’yadigan androsentrik tilni tanqid qilishga qaratilgan edi. Oxir-oqibat, ushbu tadqiqot sohasi feministik tilshunoslik tomonidan rasman tan olindi va gender tadqiqotlari evolyutsiyasida hal qiluvchi rol o’ynadi. Ushbu sohadagi tadqiqotlar nafaqat ayol psixologiyasiga chuqur kirib borishga, balki nutq xatti-harakatlarining o’ziga xos xususiyatlarini aniqlashga imkon berdi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAG’LILI

Gender tadqiqotlari rivojlanib borgan sari “gender” va “jinsiy aloqa” tushunchalarini ajratib ko’rsatgan Robert Stoller hamda Djon Mani kabi dastlabki olimlar tomonidan ilgari surilgan asosiy nazariyalar feministik nazariyotchilar tomonidan kengaytirildi. Biologik jins genderni tushunish uchun muhim deb hisoblangan, ammo u biologik jins tushunchasini almashtirmagan. Taniqli amerikalik feminizm nazariyotchisi Linda Nikolson feminizmning ikkinchi to’lqinining boshida bo’lib o’tgan muhim munozaralarga asoslanib, bu fikrni qo’llab-quvvatlaydi va keng qamrovli tadqiqotlar olib boradi. Genderning yangi ta’rifi shuni ko’rsatadiki, jamiyat nafaqat individual xatti-harakatlar va xarakter xususiyatlarini shakllantiradi, balki jismoniy fazilatlar va shahvoniylik qanday namoyon bo’lishiga ham ta’sir qiladi. Gender odamlarni erkak va ayol kategoriyalariga, shu jumladan, ayol tanasini erkak tanasidan ajratib turadigan xususiyatlarga ajratadigan har qanday ijtimoiy tuzilma sifatida qaraldi.

Rus olimlari tomonidan lingvistik genderologiya sohasida olib borilgan tadqiqotlarni muhokama qilish (masalan, I.I. Xaleyeva, [2] I.G.Serova, [3] A.V. Kirilina, [4] va E.I. Goroshko) ularning ishlari erkaklik va ayollikni fundamental madaniy tushunchalar sifatida ko’rib chiqadigan lingvokulturologik yondashuv bilan bog’liqligini namoyon qiladi. Bu shuni ko’rsatadiki, rus tadqiqotchilarining qarashlari g’arbdagi hamkasblarining gender tadqiqotlari bilan mos keladi. Biroq rus olimlari orasida genderning mohiyati to’g’risida munozaralar davom etmoqda. Ba’zilarning ta’kidlashicha, jinsni biologik va ijtimoiy o’ziga xosliklarni farqlash uchun mo’ljallangan falsafiy kategoriya sifatida tushunish kerak, boshqalari esa jinsni stereotip va til xususiyatlari bilan shakllangan sof ijtimoiy birlik deb hisoblaydilar. Masalan, V.M. Voychenko «Отражение гендерных стереотипов в языке и культуре» (“Til va madaniyatda gender stereotiplarini aks ettirish”) maqolasida gender tadqiqotlari adabiyotida mukammal berilgan so’nggi nuqtayi nazarni qo’llab-quvvatlaydi. Uning fikricha, “gender” atamasi ushbu konsepsiyaning ijtimoiy elementlarini ta’kidlash uchun lingvistik nutqqa kiritilgan bo’lib, ular madaniy urf-odat va stereotiplardan kelib chiqqan holda turli sohalaridagi o’ziga xoslik va xatti-harakatlarga sezilarli ta’sir ko’rsatadi” [5].

Genderni yanada mukammalroq tushunishga o’tish dastlab uning grammatik konsepsiyasiga asoslangan edi. Ushbu munosabat o’zgarishi XX asrning boshlarida paydo bo’lgan, bu erkak va ayollar bilan bog’liq madaniy xususiyatlar va xatti-harakatlarni ilmiy o’rganish zarurati bilan bog’liq. Robert Stoller va Djon Mani [6]

birinchi bo'lib "jins" (sex) biologik kategoriyasi va "gender" (gender) ijtimoiy-madaniy kategoriyasi o'rtasidagi farqlarni aniqlagan. Ularning tadqiqotlari "gender" tushunchasining yangi talqiniga yo'l ochdi. 1968-yilda psixolog Robert Stoller "Гендер: на пути к развитию мужественности и женственности" [7].

("Gender: erkaklik va ayollikni rivojlantirish yo'lida") asarida shaxslarning biologik jinsidan tez-tez farq qiladigan jinsiy o'ziga xosligini tasvirlash uchun "gender" atamasidan foydalanishni taklif qildi. Keyinchalik bu konsepsiya feminizm nazariyotchilari tomonidan kengaytirildi va yanada rivojlantirildi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Тадқиқотда кузатиш, сўровнома ўтказиш ва статистик методлардан фойланилган

TAHLIL VA NATIJALAR

Til va jins o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganishning dastlabki bosqichlarida gender farqlariga katta e'tibor berildi. Gender tadqiqotlari bilan shug'ullangan dastlabki olimlar erkak va ayol nutqi o'rtasidagi munosabatni jins mansubligi orqali tushunishga intildilar. Biologik va ijtimoiy xususiyatlar ijtimoiy farqlarni biologik jinsdan ajratishni taqozo etdi va oxir-oqibat lingvistik nutqqa "gender" atamasining kiritilishiga olib keldi.

Anglashiladiki, "gender" tushunchasi XX asr davomida rivojlanib, dastlab xorijiy olimlarning ishlariga asoslanib, keyinchalik mahalliy tadqiqotchilar tomonidan kengaytirildi. Zamonaviy tilshunoslik ushbu tushunchani vujudga kelganidan beri ushbu hodisaga qiziqishni shakllantirgan tarixiy omillar obyektiv orqali ko'rib chiqadi. "Gender" atamasini o'rganishga turli xil yondashuvlar orasida sotsiologik yondashuv ustunlik qiladi, bu ijtimoiy ta'sir va shaxslarning aqliy xususiyatlari o'rtasidagi munosabatni ta'kidlaydi. Bunday hukmronlik atamani idrok etish va tushunishga salbiy ta'sir ko'rsatdi. Turli fanlarning ilmiy doiralarida ikkita asosiy muammo tufayli tushunmovchiliklar saqlanib qolmoqda: birinchidan, "gender" atamasi ko'pincha grammatik kategoriya sifatida qat'iy belgilanadi; ikkinchidan, "gender"ni "jins" bilan taqqoslash tendensiyasi mavjud, bu gender tilshunosligi nuqtayi nazaridan tushunmovchilik deb izohlanadi.

Anglashiladiki, tilshunoslikda "gender" tushunchasi jinsning ijtimoiy-madaniy jihatlari va ularning til hamda muloqotga ta'sirini aks ettiruvchi keng qamrovli kategoriyadir. Biologik jinsdan farqli o'laroq, gender madaniy, tarixiy va ijtimoiy omillar ta'sirida shakllanadigan ijtimoiy birlik sifatida qaraladi.

O'zbekistonda gender tilshunosligining boshlanishi va rivojlanishidagi ilk izlanishlar sifatida Z. Akbarovanning "O'zbek tilida murojaat shakllari va uning lisoniy tadqiqi", N. Ahmedovanning "O'zbek tilida murojaat shakllarining semantik-konnotativ tadqiqi", Sh. Iskandarovanning "O'zbek nutq odatining muloqot shakllari" mavzusidagi nomzodlik hamda "O'zbek tili leksikasini mazmuniy maydon sifatida o'rganish (shaxs mikromaydoni)" nomli doktorlik dissertatsiyalarini ko'rsatish mumkin. Bu tadqiqotlarda, asosan, ayollar nutqining ba'zi lingvistik xususiyatlari yoritilgan, ularda gender atamasi umuman qo'llanilmagan va gender o'rganish obyekti sifatida tadqiq qilinmagan. G.Sh. Ataxanova ingliz va o'zbek tillari materiali asosida "insonning yoshi" konseptini va uning milliy-madaniy xususiyatlarini tadqiq qildi. I.M. To'xtasinov ingliz va o'zbek tillari badiiy matnida qo'shma so'zlarning lingvomadaniyatshunoslik va gender xususiyatlarini batafsil o'rgangan. G.I. Ergasheva gender terminlari shakllanishining lingvistik va ekstralingvistik omillarini aniqladi. A.A. Morozova ispan tilida erkaklar va ayollarga xos

konseptlarning shakllanishi va qo'llanishini o'rgandi. M.K. Xalikova rus va o'zbek frazeologik birliklari misolida inson va uning mentalitetini tavsiflashning leksik-semantik, grammatik va stilistik xususiyatlarini aniqladi. [8]

N. Nasrullayeva esa "Ingliz va o'zbek tillarida olamning frazeologik manzarasida gender konseptlarining shakllanishi" mavzusidagi doktorlik dissertatsiyasida olamning ingliz va o'zbek frazeologik manzaralarida gender konseptlar shakllanish jarayonining mohiyatini ochib, ularning universal va milliy-madaniy xususiyatlarini aniqlab bergan [9]. G. Iskandarova bolalar muloqot xulqining gender va lingvokulturologik xususiyatini tahlil qilib bergan [10]. Professor M. Qurbonova badiiy matn bo'yicha gender tadqiqotlarda ikki jihatga alohida e'tibor qaratilayotganligini ta'kidlaydi: 1. Ayol va erkaklar ma'lum bir voqelikni, uning parchasini tasvirlashda yoki boshqa holatlarda fikrni o'ziga xos tarzda bayon etishi (nutqning gender xususiyati). 2. Muayyan til tizimida ayollik va erkaklik belgilari bilan bog'liq tushunchalarni ifodalovchi lingvistik vositalarning mavjudligi (til tizimida ayol va erkakni bir-biridan ajratish, farqlashga xizmat qiluvchi til birliklarini belgilash)ga katta e'tibor qaratish. Olima grammatik (formal) va biologik (real) jins tushunchalarini bir-biridan farqlash zarurligini ta'kidlaydi [11]. Sh. Gulyamova o'zbek tili evfemizmlarining gender xususiyatlarini tadqiq etgan. U o'zbek tili evfemizmlarida gender xususiyatlarning namoyon bo'lishi tamoyillari va evfemizmda gender ma'noning voqelanishida pragmatic, lingvokulturologik omillarni asoslagan. Gender tilshunosligi tilning jamiyatdagi gender rollari va munosabatlarini qanday aks ettirishi hamda loyihalashini o'rganar ekan, ushbu yo'nalish erkak va ayollar tomonidan tildan foydalanishdagi farqlarni, shuningdek, til gender identifikatorlarini qanday tavsiflashi va tasniflashini tadqiq etadi.

Jins shaxslarning nutq xatti-harakatlariga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, erkak va ayollar turli xil nutq strategiyalari hamda aloqa uslublarini namoyish etishlari mumkin. Jumladan:

1. So'z boyligini tanlash. Ayollar hissiy jihatdan rang-barang so'z va iboralarni tez-tez ishlatishadi, erkaklar esa ko'proq neytral so'z birikmalaridan foydalanishadi.

2. Sintaktik konstruksiyalar. Ayol nutqi ko'pincha murakkab sintaktik konstruksiya va kirish so'zlaridan foydalanish bilan tavsiflanadi.

3. Suhbat mavzulari. An'anaga ko'ra, ayollar shaxsiy va shaxslararo mavzularni ko'proq muhokama qilishadi, erkaklar esa ko'proq mavhum va texnik masalalar haqida gaplashishadi.

4. Xushmuomalalik va muloyim so'zlar. Ayollar xushmuomalalik shakllari va yumshatuvchi iboralarni tez-tez ishlatishadi, erkaklar nutqi esa to'g'ridan-to'g'ri fikrni ifoda etishga qaratiladi.

5. Noverbal muloqot. Gender farqlari noverbal xatti-harakatlarda, shu jumladan, imo-ishora, yuz ifodalari va proksemikada ham namoyon bo'ladi.

Til nafaqat gender farqlarini aks ettiradi, balki gender stereotiplarini mustahkamlashga ham hissa qo'shishi mumkin. Masalan, ba'zi tillarda mujskoy roddan "universal" sifatida foydalanish; gender bilan belgilangan professional nomlarning mavjudligi; barqaror ibora va idiomalarda ma'lum fazilat hamda xususiyatlarni gender bilan bog'lashda namoyon bo'ladi.

So'nggi o'n yilliklarda ko'proq gender neytral tilni yaratish tendensiyasi mavjud. Bunga inklyuziv lug'atdan foydalanish; yangi gender-neytral olmosh va murojaat shakllarini yaratish; gender kamsitilishini bartaraf etish maqsadida an'anaviy til normalarini qayta ko'rib chiqish kabilar kiradi.

Tilshunoslikda genderni o'rganish, ijtimoiy jarayonlarni tushunish jamiyatning rivojlanishi uchun juda muhimdir. Genderning nutq xatti-harakatlariga ta'siridan xabardor bo'lish muloqotni yaxshilashga va hayotning turli sohalarida gender to'siqlarini yengishga yordam beradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Shuni ta'kidlash kerakki, til va muloqotdagi gender farqlari madaniyatga qarab sezilarli darajada farq qilishi mumkin. Ba'zi tillarda, masalan, yapon tilida, "erkak" va "ayol" nutqi o'rtasida aniq farqlar mavjud, shu jumladan, yuklamalar va xushmuomalalik shakllaridan foydalaniladi. [12] Boshqa madaniyatlarda nutqdagi gender farqlari kamroq ifodalanishi yoki boshqacha namoyon bo'lishi mumkin. Ushbu madaniyatlararo farqlar tilshunoslikda genderni keng ijtimoiy-madaniy kontekstda ko'ib chiqish muhimligini ta'kidlaydi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, tildagi gender farqlari kasbiy muloqot va lavozim imkoniyatlariga ta'sir qilishi mumkin. Professional muhitda ayollar "ikki tomonlama xabar"ga duch kelishlari mumkin: 1) nutqda an'anaviy ravishda "ayol" fazilatlarining namoyon bo'lishini kutish (hamdardlik, muloyimlik) va shu bilan birga muvaffaqiyatga erishish uchun "erkak" fazilatlarini namoyish etish zarurati (ishonch, qat'iyatlilik); 2) genderga asoslangan professional nomlardan foydalanish nomzodlarning muayyan lavozimlarga muvofiqligi va malakasini idrok etishga ta'sir qilishi mumkin.

Raqamli texnologiya va ijtimoiy medianing rivojlanishi tilning gender jihatlarini o'rganish uchun yangi kontekstlarni yaratadi. Jumladan: 1) internetdagi anonimlik gender stereotiplarining ta'sirini kamaytirishi va ularni muayyan kontekstlarda kuchaytirishi mumkin; 2) ijtimoiy tarmoqlarda o'zini namoyon qilishning yangi shakllari (emodzilar, memlar) paydo bo'lishi muloqotdagi gender farqlarini o'rganish uchun yangi sohalarni yaratmoqda.

Ta'lim kontekstida tilning gender jihatlarini tushunish juda muhimdir. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, o'qituvchilar turli jinsdagi talabalar bilan muloqot qilishda ongsiz ravishda turli xil nutq strategiyalaridan foydalanishlari mumkin. O'quv materiallarini gender vakili nuqtayi nazaridan tahlil qilish yanada inklyuziv ta'lim muhitini yaratishga yordam beradi.

Gender tilshunosligi turli xil tadqiqot usullaridan foydalanadi. Masalan: 1. Katta hajmdagi matnlarni tahlil qilish va statistik qonuniyatlarni aniqlash uchun korpus lingvistikasi. 2. Ijtimoiy o'zaro ta'sir kontekstida gender jihatlarini o'rganish uchun nutq tahlili. 3. Nutqni idrok etish va ishlab chiqarishni o'rganish uchun eksperimental usullar. 4. Turli madaniy kontekstlarda tilning gender jihatlarini o'rganish uchun etnografik tadqiqotlar.

Gender tilshunosligi til, jins va jamiyat o'rtasidagi murakkab munosabatlarni ochib berishda davom etayotgan dinamik soha bo'lib qolmoqda. Ushbu munosabatlarni tushunish til va aloqa haqidagi bilimlarni boyitibgina qolmay, balki barqaror jamiyatni yaratishga yordam beradi.

Gender o'zgaruvchanligi va nebina (ikkilik bo'lmagan) xabardorlikning oshishi bilan tilshunoslar til va jins o'rtasidagi o'zaro munosabatlarning yangi jihatlariga e'tibor qaratmoqdalar: 1) nebina odamlar o'zlarining shaxsiyatlarini ifodalash uchun foydalanadigan lingvistik strategiyalarni o'rganish; 2) turli tillarda gender neytral olmoshlarning rivojlanishi va ishlatilishini tahlil qilish; 3) turli jamoalarda gender identifikatorini ifodalashning yangi shakllarini qabul qilish yoki rad etishning sotsiolingvistik jihatlarini o'rganish.

Tilning pragmatik jihatlaridagi bu farqlar mutlaq emas va individual xususiyatlarga, madaniy kontekstga hamda muloqot holatiga qarab sezilarli darajada farq qilishi mumkin. Gender tilshunosligi sohasidagi zamonaviy tadqiqotlar ushbu o'zgaruvchanlikni hisobga olishga va ortiqcha umumlashmalardan qochishga intiladi.

Xulosa qilib aytganda, gender stereotiplari, ko'pincha, ijtimoiy me'yorlar sifatida ta'sir ko'rsatadi. Me'yoriy va informatsion tazyiq gender me'yorlariga bo'ysunishga majbur qiladi. [13] Bu ta'sir shundaki, inson ijtimoiy tahsinga loyiq bo'lish uchun gender qolipiga mos kelishga harakat qiladi. Odamlar ijtimoiy axborot ta'sirida bo'lganligi uchun gender me'yorlarini to'g'ri deb hisoblaydi. Chunki ular shunday jamiyatda yashaydiki, unda, odatda, erkaklar bir narsa bilan, ayollar esa boshqa bir narsa bilan shug'ullanadi, ya'ni gender farqlari tabiiy bir hol sifatida bo'y qo'rsatadi. Shuning uchun ular gender me'yorlarini qabul qilib, unga amal qiladilar. Buning amaliy natijasini esa ularning xulq-atvorida kuzatish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Дежина Т.П. Этапы становления концепта «гендер» в зарубежной и отечественной лингвистике / Т.П.Дежина // Филологические науки. Вопросы теории и практики. – М., 2017. – 105 с.
2. Халеева И.И. Гендер как интрига познания. В кн.: Гендерный фактор в языке и коммуникации. – Иваново, 1999. – С. 5-9.
3. Серова И.Г. Способы конструирования гендера в тексте и кинотексте / И.Г.Серова // Вестник Тамбовского университета. Серия гуманитарные науки. –М., 2011. Режим доступа: https://cyberleninka.ru/article/n/sposoby_konstruirovaniya_gendera_v_tekste/download / – Загл. с экрана.
4. Кирилина А.В. Лингвистические гендерные исследования / А.В.Кирилина // Отечественные записки. – № 2 (2005). – М., 2005. – 180 с.
5. Войченко В.М. Отражение гендерных стереотипов в языке и культуре / В.М. Войченко // Вестник Волгогр. гос. ун-та. – № 1 (9'2009). – Волгоград, 2009. – 85 с. – С. 64-70.
6. Горошко Е.И. Особенности мужских и женских вербальных ассоциаций (Опыт качественной интерпретации) / Е.И.Горошко // Гендер: язык, культура, коммуникация: Доклады Второй Международной конференции. – М., 2002. – 86 с.
7. Столлер Р. Пол и гендер: о развитии мужественности и женственности / Р.Столлер. – Нью-Йорк: Дом науки, 1968. – 383 с.
8. Насруллаева Н. Инглиз ва ўзбек тилларида оламнинг фразеологик манзарасида гендер концептларининг шаклланиши: Док...дис...автореферати. – Тошкент, 2018. – 71 б. – 9-б.
9. Насруллаева Н. Инглиз ва ўзбек тилларида оламнинг фразеологик манзарасида гендер концептларининг шаклланиши: Док...дис...автореферати. – Тошкент, 2018. – 71 б.
10. Искандарова Г. Болалар мулоқот хулқининг гендер ва лингвокультурологик хусусиятлари // ЎЗМУ хабарлари. – Тошкент: Университет, 2015.–№1/2.–Б.200-203.; Iskandarova G. The Role of Linguoculturological Factors in Childrens' Communication // International Journal of Central Asian Studies Volume 19. – Korea, 2015. –P.

11. Курбанова М. Тилшуносликда гендер тадқиқотлар//Ўзбек тилшунослиги мамлакатимиз инновацион тараққиёти кўзгусида//Республика илмий-назарий анжумани материаллари. (ҳамкорликда).–Тошкент, 2012.;
12. Заболотнова М.В. Специфика реализации гендерного фактора при переводе с японского языка. Автореферат на соиск.уч.степ.канд.филол.наук. – Челябинск, 2007. – 24 с.
13. www.psymania.info Берн Ш. Гендерная психология: законы мужского и женского поведения. – СПб: Прайм-Еврознак, 2008. – 318 с.